

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Matyášové a soudců JUDr. Jakuba Camrdy a Mgr. Ondřeje Mrákoty v právní věci žalobce: **A. G. A.,** zast. Organizací pro pomoc uprchlíkům, z. s., se sídlem Kovářská 939/4, Praha 9, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra,** se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 24. 11. 2017, č. j. 60 Az 80/2017 – 22,

takto:

Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 24. 11. 2017, č. j. 60 Az 80/2017 – 22, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

[1] Žalovaný rozhodnutím ze dne 2. 11. 2017, č. j. OAM-2162/DS-PR-P09-2017, zastavil podle § 25 písm. i) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, řízení o žádosti žalobce o udělení mezinárodní ochrany pro nepřípustnost žádosti podle § 10a odst. 1 písm. b) téhož zákona, a stanovil, že státem příslušným k posouzení žádosti dle čl. 3 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 604/2013, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států, je Finská republika.

[2] Proti rozhodnutí žalovaného podal žalobce dne 22. 11. 2017 žalobu u Krajského soudu v Plzni (dále jen „krajský soud“), ve které požádal o ustanovení zástupce z řad advokátů, a to konkrétně advokáta Mgr. Ing. Jakuba Backu. Žádost odůvodnil tím, že zmíněný advokát se zabývá cizineckým a azylovým právem, podílí se na zajištění právní pomoci v zajišťovacích zařízeních pro cizince a díky tomu s ním byl žalobce v kontaktu. Dále uvedl, že Mgr. Ing. Backa je s jeho případem seznámen, neboť jej již zastupuje v řízení u krajského soudu v Ústí nad Labem. K uvedenému žalobce doložil usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 20. 11. 2017, č. j. 75 A 28/2017 – 17, kterým byl advokát Mgr. Ing. Jakub Backa ustanoven zástupcem žalobce pro řízení o žalobě proti rozhodnutí o

zajištění podle zákona o pobytu cizinců a současně mu soud uložil, aby ve lhůtě 5 dnů od doručení usnesení odstranil nedostatky žaloby specifikované v uvedeném usnesení.

[3] Krajský soud usnesením ze dne 24. 11. 2017, č. j. 60 Az 80/2017 – 22, ustanovil zástupcem žalobce Organizaci pro pomoc uprchlíkům, z. s. (dále jen „Organizace“). Konstatoval především, že u žalobce jsou dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků ve smyslu § 35 odst. 9 s. ř. s. a ustanovení zástupce je třeba pro ochranu jeho práv. Při zvažování, zda zástupcem ustanovit žalobcem navrhovaného Mgr. Ing. Backu, vycházel krajský soud z rozsudku rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 12. 2009, č. j. 7 Azs 24/2008 - 141, podle kterého soud zpravidla vyhoví návrhu na ustanovení konkrétní osoby zástupcem účastníka, jestliže je takový návrh opřen o rozumné a věcně oprávněné důvody; důvodem pro nevyhovění návrhu na ustanovení konkrétního zástupce pak mohou být především okolnosti, které svojí povahou či významem převažují nad respektováním rozumných a věcně oprávněných důvodů, které účastník uvedl ve svém návrhu. Krajský soud konstatoval, že Organizace na dotaz soudu souhlasila s ustanovením zástupcem žalobce v dané věci. Vzhledem k tomu, že stěžovatel splnil podmínky pro ustanovení zástupce, krajský soud mu z důvodu vhodnosti, místa pobytu stěžovatele a hospodárnosti řízení zástupcem ustanovil právě Organizaci. Krajský soud neshledal důvody pro ustanovení stěžovatelem navrženého advokáta, jemuž by následně musel stát uhradit veškeré náklady za zastupování stěžovatele. Naopak byly splněny veškeré podmínky pro ustanovení Organizace, jejíž činnost je financována z veřejných prostředků.

[4] Proti usnesení krajského soudu ze dne 24. 11. 2017, č. j. 60 Az 80/2017 – 22, podal stěžovatel kasační stížnost.

[5] V kasační stížnosti stěžovatel namítl, že nebylo důvodu, aby mu zástupcem nebyl ustanoven jím navrhovaný advokát Mgr. Ing. Jakub Backa. Uvedl, že zmíněný advokát pravidelně dojíždí do Zařízení pro zajištění cizinců Balková a je tak připraven poskytovat stěžovateli účinnou právní pomoc. Shodně jako v žalobě poukázal stěžovatel rovněž na to, že Mgr. Ing. Backa mu byl ustanoven zástupcem již Krajským soudem v Ústí nad Labem pro řízení o žalobě proti rozhodnutí o zajištění podle zákona o pobytu cizinců. Stěžovatel má k Mgr. Ing. Backovi vybudovanou důvěru, jeho ustanovení nenese žádné zbytečné náklady, proto dle stěžovatele není žádný rozumný důvod pro to, aby mu nebyl ustanoven zástupcem i pro řízení o neudělení mezinárodní ochrany.

[6] S ustanovením Organizace zástupcem v předmětném řízení stěžovatel zásadně nesouhlasí. Na rozdíl od advokáta, který je nezávislou osobou a při výkonu profese podléhá samosprávným pravomocím České advokátní komory, naopak Organizace jako nezisková právnická osoba takovou garanci kvality zastupování neposkytuje. Stěžovatel poukázal na možný střet zájmů Organizace, jejíž činnost je financována z grantů kontrolovaných a přidělovaných žalovaným. Vzhledem k uvedené ekonomické závislosti Organizace na žalovaném má stěžovatel za to, že Organizace jej nemůže nezávisle a efektivně zastupovat v řízení, ve kterém se brání správnímu rozhodnutí žalovaného.

[7] Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

[8] Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s. vázán rozsahem a důvody, které stěžovatel uplatnil v kasační stížnosti. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

[9] Kasační stížnost je důvodná.

[10] Podle usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 - 19, v případech, kdy kasační stížnost směřuje proti procesnímu rozhodnutí učiněnému v řízení o žalobě, jakým je také usnesení o (ne)ustanovení advokáta, nemusí být stěžovatel v řízení o kasační stížnosti zastoupen advokátem a není povinen hradit soudní poplatek. Nejvyšší správní soud proto splnění podmínky dle § 105 odst. 2 s. ř. s. nevyžadoval.

[11] Z rozsudku rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 12. 2009, č. j. 7 Azs 24/2008 – 141, ze kterého vycházel i krajský soud, vyplývá, že vyhovět návrhu na ustanovení konkrétního zástupce bude namístě především tehdy, bude-li takové rozhodnutí opřeno o rozumné a věcné důvody a současně nebude v rozporu s jinými hledisky, které je nezbytné při rozhodnutí o konkrétní osobě zástupce vzít v úvahu. Pokud totiž účastník řízení navrhne konkrétní osobu, která by jej měla zastupovat, obvykle tak činí z důvodů, které pokládá za rozumné a věcně oprávněné. Typicky účastník řízení navrhuje určitou konkrétní osobu tehdy, má-li k ní z určitých důvodů vybudován vztah důvěry, z něhož vyvozuje, že právě ona bude řádně hájit jeho zájmy. Tato důvěra přitom představuje jeden ze základních atributů vztahu mezi advokátem a jeho klientem. Vztah důvěry často vznikne tehdy, zabývala-li se navrhovaná osoba jako zástupce věcí účastníka řízení již dříve (např. v jiném řízení před orgány veřejné moci), zastupovala-li jej v jiné jeho věci, je-li z jiných důvodů obeznámena více než jiné osoby s jeho věcí či s jejími významnými aspekty nebo má-li určité specifické vlastnosti, schopnosti či dovednosti, které jsou předpokladem pro to, že by mohla ve věci účastníka řízení, s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem, vystupovat účinněji než jiné osoby. Takovými specifickými schopnostmi, vlastnostmi či dovednostmi může být dle rozšířeného senátu například specializace navrhovaného zástupce na určitá právní odvětví či schopnost komunikovat s účastníkem řízení v jeho mateřštině nebo jiném jazyce, kterým se dorozumí.

[12] Shora uvedené však má dle rozšířeného senátu své limity. Právo účastníků řízení na ustanovení konkrétního zástupce totiž nemůže mít podobu práva absolutního. Za rozumné a věcně oprávněné důvody tak zpravidla nebude možno považovat návrh na ustanovení konkrétního zástupce jen proto, že takový zástupce je všeobecně znám (například díky tomu, že často vystupuje v médiích, nebo že se jako advokát těší vynikající pověsti). Další meze práva na ustanovení konkrétního zástupce pak zcela jistě musí existovat pro případ možného zneužití předmětného práva (opakované změny návrhu na konkrétního zástupce, zneužití práva na ustanovení konkrétního zástupce jako obstrukčního prostředku pro řízení před soudem). Rozšířený senát tak shrnul, že v situacích, kdy navrhne účastník řízení ustanovit svým zástupcem konkrétní osobu a zjistí-li soud, že tento návrh je opřen o rozumné a věcně oprávněné důvody, pak je namístě zpravidla takovému návrhu vyhovět. Důvodem pro nevyhovění návrhu na ustanovení konkrétního zástupce mohou být především okolnosti, které svou povahou či významem

převažují nad respektováním rozumných a věcně oprávněných důvodů, které účastník uvedl ve svém návrhu.

[13] V nyní posuzované věci stěžovatel navrhl ustanovení advokáta s odůvodněním, že konkrétně jemu důvěřuje. Právě vztah důvěry (v daném případě založený tím, že navrhovaný advokát stěžovatele zastupuje v jiném řízení) přitom rozšířený senát považuje za rozumný a věcně oprávněný, aby mu mohlo být vyhověno. Výjimky z tohoto pravidla je třeba dle rozšířeného senátu vykládat restriktivním způsobem, přičemž musí jít o okolnosti, které svojí povahou či významem převažují nad respektováním rozumných a věcně oprávněných důvodů.

[14] Krajský soud ustanovil zástupcem namísto navrhovaného advokáta Organizaci s poukazem na místo pobytu stěžovatele a hospodárnost řízení, neboť v případě ustanovení požadovaného advokáta by státu vznikla povinnost hradit mu odměnu, zatímco činnost Organizace je financována *„z veřejných prostředků, případně jí jsou za zastupování hrazeny pouze prokázané hotové výdaje“*.

[15] Nejvyšší správní soud s uvedenou argumentací krajského soudu nesouhlasí. Pokud jde o místo pobytu stěžovatele, tím je Zařízení pro zajištění cizinců Balková. Ze správního spisu vyplývá a Nejvyššímu soudu je z úřední činnosti známo, že do Zařízení pravidelně dojíždí jak zástupci Organizace, tak žalobcem navrhovaný advokát Mgr. Ing. Backa; z hlediska účelu zastoupení proto Nejvyšší správní soud neshledává místo pobytu stěžovatele podstatným.

[16] Poukaz na hospodárnost řízení rovněž není případný. Smyslem ustanovení zástupce je umožnit účastníku řízení, který nemá dostatečné finanční prostředky, kvalifikované právní zastoupení za účelem zvýšení ochrany jeho práv. Takové zastoupení je pro účastníka řízení bezplatné a zákon předpokládá, že hotové výdaje i odměnu zástupce platí v takovém případě stát. Jestliže v dané věci dospěl krajský soud k závěru, že u stěžovatele jsou dány předpoklady pro ustanovení zástupce, je povinen zástupce ustanovit. Při úvaze o osobě zástupce pak skutečnost, že stát bude případně muset platit odměnu resp. hotové výdaje ustanoveného zástupce, nemůže být důvodem převažujícím nad zájmen stěžovatele na zastoupení konkrétním zástupcem, jestliže je jeho návrh podložen rozumnými a věcnými důvody jako je tomu v projednávané věci. Nad rámec uvedeného Nejvyšší správní soud dodává, že z odůvodnění rozsudku krajského soudu není zřejmé, v čem by úspora státu spočívala, jestliže krajský soud vycházel z toho, že náklady na ustanovení advokáta jsou hrazeny z prostředků státu a činnost Organizace je financována z „veřejných prostředků“, tedy zřejmě rovněž z prostředků státu.

[17] Jak bylo shora konstatováno, stěžovatel svou žádost o ustanovení Mgr. Ing. Backy rozumně a věcně odůvodnil tím, že ho tento advokát zastupuje v jiném současně probíhajícím řízení, je proto s jeho případem seznámen a stěžovatel k němu má důvěru. Nejvyšší správní soud proto uzavírá, že neshledal důvody k tomu, aby nebylo vyhověno návrhu stěžovatele na ustanovení zástupce z řad advokátů v osobě Mgr. Ing. Jakuba Backy.

[18] Kasační stížnost je důvodná, Nejvyšší správní soud proto podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil napadené usnesení krajského soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Právním

názorem, který vyslovil Nejvyšší správní soud ve zrušujícím rozsudku, je krajský soud vázán (§ 110 odst. 4 s. ř. s.).

[19] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne krajský soud v konečném rozhodnutí v dané věci (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e n í** opravný prostředek přípustný.

V Brně dne 11. ledna 2018

JUDr. Lenka Matyášová
předsedkyně senátu